

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2005/2006

MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

III. (országos) forduló

2006. március 24.

Kereskedelmi, Mezőgazdasági és Vendéglátóipari Szakiskola

Eger

Versenyző		Pontszám		Százalék
Kódja		Elérhető	Elért	
OD-Nyelvtan-	M	100%

..... Javító tanár Zsűri elnöke
-----------------------	-----------------------

Kedves Versenyző!

*A feladatok megoldására 90 perc áll rendelkezésére.
A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg.
Kérjük, ügyeljen az idő beosztására és a helyesírássra,
továbbá olvasható írásképre törekedjen!*

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

KOMMUNIKÁCIÓ, STÍLUS

1.

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd írja le a kiemelt szavak magyar megfelelőjét!

Ha **kommunikáció** mindenfajta közlést értünk, nagy igazság van abban a megállapításban, hogy nem lehet nem kommunikálni. Ahogy megyünk az utcán, állunk és nézelődünk egy kirakat előtt, hallgatjuk valakinek a panaszait, nemcsak mi szerzünk **információt** másról, mi magunk is informálunk. Öltözetünkkel, testtartásunkkal, arckifejezésünkkel tájékoztatjuk környezetünket saját egyéniségünkről, hangulatunkról, szándékunkról stb. A közlés nem az ember **privilegiuma**, minden közösségben élő lény kommunikál.

A nyelvi kommunikáció alapformája a hangos beszéd, azaz két vagy több ember egymással való kötetlen társalgása.

Az írás a hangos beszéd rögzítésére jött létre. **Vizuális** formában valósítja meg a kommunikációt. Írásban nem támaszkodhatunk a **szituációra**, hiányzik a gesztus, a mimika, a hanglejtés.

Az emberi viselkedésnek ugyanis több olyan eleme van, amely kizárólagosan vagy elsődlegesen a kommunikáció céljait szolgálja. A nyelvi eszközökkel szorosan együtt használatosak olyan nem nyelvi jelek is, amelyeket hajlamosak vagyunk a beszéd szerves tartozékainak tekinteni. Beszédünket általában valamilyen **gesztus** vagy **mimika** kíséri. Ezek egy része szándékos, másik része viszont szándéktalan, egy-egy érzelmi állapot velejárója. Ezek a jelek itt és ekkor nem a témára, hanem a kommunikációs helyzetre vonatkoznak, ezért a "közlésen túli közlésnek", idegen szóval metakommunikációnak nevezik. Ez lényegében olyan többnyire **spontán** közlemény, amely a közlésben részt vevő személyek viszonyáról ad tájékoztatást.

a) kommunikáció:*közlés, információcsere, közvetítés (jelrendszer útján)*

b) információ:*felvilágosítás, tájékoztatás*

c) privilegium:*kizárólagos jog, előjog, kiváltság*

d) vizuális:.....*látható*

e) szituáció:.....*helyzet*

f) gesztus:*taglejtés, kézmozdulat*

g) mimika:.....*arcjáték*

h) spontán:.....*magától, kényszer nélkül*

i) Szókészletünk mely rétegébe tartoznak a kiemelt szavak?

.....*idegen szavak*

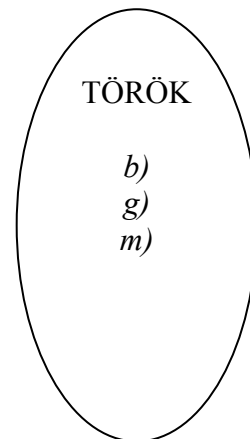
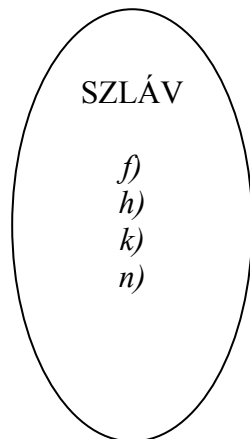
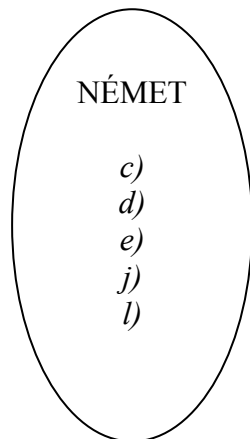
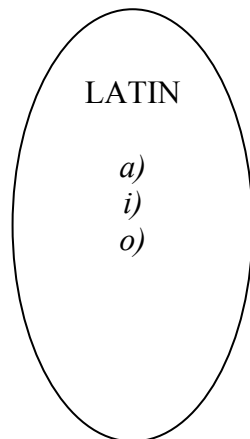
a)	
b)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	
h)	
i)	

2. Jövevényszavaink nyelvünk szóállományának több mint felét teszik ki.
Milyen eredetűek az alábbi jövevényszók? Írja betűjelüket a megfelelő halmazba!

a) lajstrom
d) papír
g) betű
j) polgár
m) ökör

b) kecske
e) zsákmány
h) kasza
k) család
n) kakas

c) cukor
f) pásztor
i) professzor
l) tánc
o) iskola

a)	
b)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	
h)	
i)	
j)	
k)	
l)	
m)	
n)	
o)	

3. Mít jelentenek az alábbi szólások?
Határozza meg mindegyiket egy szóval vagy egyszerűbb kifejezéssel!

a) fogához veri a garast:*zsugori, fösvény*

b) van elég sütnivalója:*okos, eszes, értelmes*

c) tücsköt-bogarat összehord:*meggondolatlanul, össze-vissza fecseg*

d) a kákán is csomót keres:*akadékoskodik, mindenütt hibát keres*

e) fején találta a szöget:*rájött a megoldásra, rátapintott a lényegre*

a)	
b)	
c)	
d)	
e)	

4. Milyen közlésstílusra jellemzők az alábbi mondatok?
Válaszoljon a mondatok utáni pontsoron!

a) A legrangosabb filmek kiválasztása a kritikusok, szakértők februári összejövetelén még nem történt meg.
.....*publicisztikai (újsághír, újságcikk, híradás)*

b) A múltkor nem beszéltük meg, hogy mely filmek voltak a legjobbak.
.....*köznyelvi (magánbeszélgetés, levél, üzenet)*

c) Értesítjük, hogy a filmek rangsorolását még nem végezte el a szakértői bizottság.
.....*hivatalos (levél)*

a)	
b)	
c)	

9.	Fiúk, lányok, nevek	a)	
	Állapítsa meg, hogy a felsorolt nevek fiúké vagy lányoké!	b)	
	a) Gida b) Szende c) Mercédesz d) Jácint e) Szulamit	c)	
	... <i>fiú</i> <i>lány</i> <i>lány</i> <i>fiú</i> <i>lány</i> ...	d)	
		e)	

10.	Tippeljen! Ha az idézet nem ismerős, stílusa alapján válassza ki a nevek közül a megfelelőt! Húzza alá a szerző nevét!	a)	
	a) „Semmi sem jellemző annyira egy nyelvre, mint sajátos hangzása. Olyan ez, mint a virág illata, a bor zamata, a zománc, az opál tüze. Megismerni róla a nyelvet már messziről, mikor a szót még nem is értjük.”		
	Kazinczy Ferenc		
	<u>Kodály Zoltán</u>		
	Kosztolányi Dezső		

NYELVTAN, HELYESÍRÁS

11.	Karikázza be annak a szónak a betűjelét, amelynek kiejtések az összeolvadás hangtörvénye érvényesül! A többit húzza át!	a)		
		b)		
	a) asztal	b) ☐ kenje	c) bátyjuk	d) ☐ egység
				e)
	e) védhet	f) ☐ tetszik	g) ☐ ráadja	h) azonban
				f)
				g)
				h)

12.	Kakukktojás	a)	
	Húzza alá a szóoszlopokban azt a szót, amelyik – a hangtörvényeket figyelembe véve – nem illik az oszlopba!	b)	
		c)	
	a)	b)	c)
	városban	kezdd	kalappal
	<u>különben</u>	küldd	orvossal
	lépdel	<u>add</u>	<u>hunyanak</u>
	görögtűz	hordd	lábbal
	mákdaráló	mondd	szemmel
	<i>képzés helye szerinti hasonulás</i>	<i>írásképnek megfelelő ejtés</i>	<i>jelöletlen teljes hasonulás</i>

13. Csak helyesen!
Pótolja a mondatok hiányzó szavát! Megadtuk a hiányzó szó kiejtésbeli alakját, Önnek a szó helyesen leírt formáját kell a pontsorra írnia.

(hadban) (rézből) (méz) (élezd) (őzből)

a) A két szomszédos ország ...*hadban*... áll egymással.

b) Kati nem a tizenhétben, hanem a ...*hatban*... lakik.

c) Ez a lecke csak két ...*részből*... áll.

d) A szobában a kilincs ...*rézből*... van.

e) A ...*mész*... kimarta a kezét.

f) Nagy ...*méz*... csepp esett az asztalra.

g) Mind a két kést ...*élezd*... meg!

h) ...*Éleszd*... fel a tüzet!

i) Lassan kijutunk az ...*őszből*... .

j) Az étteremben ...*őzből*... készült pörköltet ettünk.

a)	
b)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	
h)	
i)	
j)	

14. Ötös lottó

a) Karikázza be azt az öt főnevet, amelyekben a -t tárgyrag előtt megváltozik a szótó!

asztal	☐ körte	tankönyv	☐ hó
szőlő	barack	☐ eper	dió
tavas	☐ nyár	☐ ló	csikó

Az ötnél több bekarikázott szó nem fogadható el.

a)	
----	--

15. Szóképzéskígyó
Képezzen újabb és újabb szavakat a megadott utasítások alapján!
(Például: ír → írat → írathat → íratható)

a) **vár** → ige → főnévi igenév
vár → ...*váragozik*... → ...*váragozni*...

b) **szép** → ige → folyamatos melléknévi igenév
szép → ...*szépül*... → ...*szépülő*...

c) **hang** → melléknév → ige → főnév
hang → ...*hangos*... → ...*hangosít*... → ...*hangosító*...

d) **szám** → ige → ige → határozói igenév
szám → ...*számol*... → ...*számolgat*... → ...*számolgatva*...

a)	
b)	
c)	
d)	

16.	Szóalkotás			a)	
	Jelölje a felsorolásban szereplő számokkal, hogy milyen szóalkotási móddal keletkeztek az alábbi szavak!			b)	
	1: mozaikszó			c)	
	2: szóösszetétel			d)	
	3: tulajdonnév köznevesülése			e)	
	4: elvonás			f)	
	5: szóalakhasadás			g)	
	a) cementlap ...2...	b) TIT ...1...	c) árvacsalán ...2...	h)	
	d) szendvics ...3...	e) Tejszolg ...1...	f) dízel ...3...	i)	
	g) nagytakarít ...4...	h) kardigán ...3...	i) toboz ...5...		

Források:

Hajas Zsuzsa: *Helyesírási feladatgyűjtemény*

Antalné Szabó Ágnes – Rácz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció*

Rácz Endre – Takács Etel: *Kis magyar nyelvtan*

Hernádi Sándor: *Nyelvi próbák*